

Rambyno regioninio parko direkcija

Šereiklaukio dvaro novatoriško panaudojimo konceptcija

2014-2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Pietų Baltijos bendradarbiavimo per sieną projekto „Dvarų paveldo vertės didinimas per turizmo plėtros priemonės Pietų Baltijos regiono kaimo vietovėse“ Nr. STHB02.01.00-DE-0140/17

Konceptciją parengė Eugenijus Skipitis

Bitėnai,

2021-07-20

Turinys

1. Įvadas - 2 pusl.
2. Aptariamo kultūros paveldo objekto apžvalga. Faktai apie svarbius visuomeninius, kultūrinius įvykius ir valstybės istorijai reikšmingas asmenybes, susijusius su šiuo paveldo objektu – 2 pusl.
- 3 .Bendros aptariamojo kultūros paveldo objekto ir Lietuvos dvarų problemos - 3 pusl.
4. Aptariamojo kultūros paveldo objekto kultūrinis laukas- 5 pusl.
5. Privačios iniciatyvos ir savivaldybių pastangos dvarų atkūrimo ir įveiklinimo pavyzdžiuose – 8 pusl.
6. Ar atvykstamojo turizmo skaičiai pasiekia Šeriklaukio dvarą – 11 pusl.
7. Šeriklaukio dvaro ateities vizija – 12 pusl.
8. Siūlomos priemonės Šeriklaukio dvaro įveiklinimui -16 pusl.
9. Išvalgos – 16 pusl.
10. Šaltiniai – 16 pusl.

Šereiklaukio dvaro novatoriško panaudojimo koncepcija

1.Įvadas

Koncepcijoje esamos situacijos analizė remiasi esamo objekto aprašymui prieinama istorine medžiaga ir duomenimis, viešai prieinamais teritorijų planavimo dokumentais ir viešai prieinamais duomenų rinkiniais bei istoriniais šaltiniais. Koncepcijos uždaviniai apima, bet neapsiriboja , istorinės raidos analize, esamos būklės įvertinimu urbanistiniu aspektu, esamos būklės nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių įvertinimu, esamos būklės įvertinimu socialiniu aspektu , esamos būklės įvertinimu ekonominiu aspektu, esamos būklės vertinimu kultūriniu aspektu, kurio išdavoje pateikiami pasiūlymai kultūrinės atminties įprasminimui, kultūrinio paveldo aktualizavimui, Šereiklaukio dvaro sodybos įvaizdžio plėtrai , turizmo skatinimui , laisvalaikio ir pramogų erdvės plėtrai, panaudojant tradicines ir modernias kultūros komunikacijas (vaizdo ir garso instaliacijos, performansai), siejamas su klasikine, šiame krašte grota varinių pučiamųjų muzika. Moderniai pateikta tradicija privalo keisti dabartinių Šereiklaukio dvaro lankytojų estetinį pasaulėvaizdį , rasti dvasingą ir modernią erdvę istorinėje atmintyje.

2.Aptariamo kultūros paveldo objekto apžvalga. Faktai apie svarbius visuomeninius, kultūrinius įvykius ir valstybės istorijai reikšmingas asmenybes, susijusius su šiuo paveldo objektu.

Pirmasis žinomas Šereiklaukio dvaro paminėjimas rašytiniuose šaltiniuose siekia 1560 m. Minimas dvaras ir greta jo buvęs tvenkinys, tinkamas malūno įrengimui. 1615, 1623 m. šaltinių duomenimis, Šereiklaukyje buvo Prūsijos kunigaikščio dvaro sodyba, avininkystės ūkis ir malūnas. 1642 m. dvare pradėti veisti žirgai, šis dvaro verslas išsilaikė iki 1944 m. 1744 m. Šereiklaukio amtmonu (valdytoju) ir generaliniu nuomininku tapo Gotfrydas Teodoras Šionas (Gottfried Theodor von Schön (1704-1770), kurio sūnus Johanas Teodoras Šionas (Johann Theodor von Schön (1744-1796) vedė dvarininkaitę. Pastarojo sūnus, Šereiklaukyje gimęs Heinrichas Teodoras Šionas (Heinrich Theodor von Schön (1773-1856), - žymus

Prūsijos valstybės veikėjas. 1824 m. jis tapo sujungtos Prūsijos provincijos prezidentu. H. T. Šionas dalyvavo 1807 m. Klaipėdoje rengiant baudžiamos panaikinimo aktą Prūsijoje, talkino Georgui H. F. Neselmanui (Georg Heinrich Ferdinand Nesselmann (1811-1881) rengiant 1850 m. Karaliaučiuje išleistą Lietuvių kalbos žodyną. Mirus Šereiklaukio šeimininkui J. T. Šionui, o jo našlei persikėlus į Opstainio dvarą, 1779 m. Šereiklaukio dvaro generaliniu nuomininku tapo Liudvikas Ferdinandas Dresleris (Ludwig Ferdinand Dressler), kuris 1812 m. dvarą nusipirko. L. F. Dresleris, įsigydamas vis naujus dvarus ir palivarkus, buvo sukūręs vieną didžiausių krašte dvarų kompleksą - Šereiklaukio dvarui XX a. pr. priklausė Vilkyškių, Kalvaičių dvarai, Kampių, Nausėdų, Dalnico ir kt. palivarkai, Lumpėnų bei Oplankio karčemos. Dreslerių šeima XIX a. pr. užsakė esminį dvaro sodybos pertvarkymo projektą. XIX a. I p. Rytų-Vakarų kryptimi nutiestas kelias, vedantis į Koplyčkalnį ir dvaro kapines, dvaro sodyboje taisyklingai išdėstyti 5 didieji ir 5 mažesni pastatai, Pietinėje-Rytinėje dalyje suformuotas parkas, kurį raižė kvartalinių kelių tinklas. 1838 m. Šereiklaukio valdytoju tapo L. F. Dreslerio sūnus Julius Dresleris (Julius Dressler), o 1874 m. - pastarojo sūnus Benas Dresleris (Benno von Dressler (1842-1896). Po 1878 m. gaisro, kai sudegė daugelis dvaro pastatų, buvo pastatyta nauja arklidė su hipodromu, medinė daržinė, galvijų tvartas ir karietinė. XIX a. pab.-XX a. pr. griežta geometrinė dvaro pastatų išdėstymo kompozicija papildyta pastatyta spirito varykla, gyvenamaisiais tarnų namais. Po Beno Dreslerio mirties, nuo 1896 m., dvarą valdė jo našlė Ana Dresler (Anna von Dressler), o 1914 m. Šereiklaukis atiteko B. ir A. Dreslerių sūnui Konradui fon Dresleriui (Konrad von Dressler (1885-1955). K. Dresleris pagarsėjo pronacistine veikla Klaipėdos krašte. 1933 m. drauge su Ernstu Noimanu (Ernst Neumann (1888-1955), įsteigė nacistinę partiją SOVOG (Klaipėdos krašto socialistinė tautos sąjunga). Pripažintas kaltu dėl antilietuviškos veiklos Klaipėdos krašte Noimano-Zaso byloje (1934 m.) ir nuteistas 8 metus kalėti, tačiau 1937 m., praėjus dviems metams po nuosprendžio įsigalėjimo, amnestuotas ir pasitraukė į Vokietijos vakarus. 1944 m. Šereiklaukio dvaro sodyba atsidūrė fronto linijoje - buvo plėšiama ir

niokojama, tuomet sugriauta Kopyčkalnio koplyčia. Sovietmečiu dvaro pastatai išskirstyti butais, buvusio žirgyno pastatų vietoje, ant senųjų pastatų pamatų, pastatyta ferma.

3 .Bendros aptariamojo kultūros paveldo objekto ir Lietuvos dvarų problemos

Šereiklaukio dvaro sodyba ir dvaro valda neįteisinta kaip vientisas istorinis, kompozicinis ir funkcinis kultūros paveldo objektas, ūkio bei sociokultūrinė struktūra, kraštotvarkos ir valstybės subalansuotos raidos elementas. Apsaugos požiūriu dvaro paveldas iki šiol yra suvoktas tik kaip dvaro ar palivarko sodyba. Tačiau net ir šios dvaro paveldo dalies vientisumo apsauga nėra pakankamai įteisinta ir užtikrinta mūsų šalies teisės aktuose: LR nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos, Saugomų teritorijų, Teritorijų planavimo, Statybos, Žemės reformos, Nekilnojamojo turto registro, Nekilnojamojo turto kadastro ir kituose įstatymuose. Iki šiol nenustatyti ir įstatymais neįteisinti konkretūs dvaro paveldą ir jį lydintys apibrėžimai. Saugomų teritorijų įstatymo pagrindu egzistuojanti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų sistema neužtikrina kompleksinės esančio dvarų paveldo dėmenų apsaugos.

Iki šiol nesubalansuota žemės plėtros, tvarkymo ir administravimo strategija, todėl žemės reforma buvo vykdoma nenuosekliai, nesilaikyta pagrindinių kraštotvarkos reikalavimų. Įstatymais neapsaugotas ir neįteisintas realus dvaro sodybos plotas ir jo vientisumas. Neužtikrintas Šereiklaukio dvaro sodybos paveldui keliamų kultūros paveldo apsaugos reikalavimų įgyvendinimas, rengiant bei derinant teritorinio planavimo dokumentus. Gražinant ir privatizuojant dvarų sodybas, atsiejus nuo jų žemėnaudą ir žemėvaldą, buvo priimti ne tik kultūros paveldą, kraštovaizdžio elementus žalojantys, bet ir ūkininkavimui nepalankūs arba neracionalūs sprendimai.

Pirmaisiais nepriklausomybės dešimtmečiais dvarams buvo skirta daug teisinių aktų, tačiau mažai realių veiksmų, kurie padėtų išsaugoti dvarus nuo sunykimo. 1992 m., prasidėjus nekilnojamojo turto privatizacijai,

Lietuvos vyriausybė, siekdama išsaugoti buvusių dvarų sodybas bei sudaryti palankias tokių kultūros paveldo objektų funkcionavimo sąlygas, nusprendė įgyvendinti dvarų nuosavybės teisių atstatymo, privatizavimo ir išsaugojimo principus. Remiantis šiuo įstatymu dvarų sodybos turėjo būti perduodamos vieno fizinio arba juridinio asmens nuosavybėn, taip siekiant išsaugoti buvusių dvarų sodybų vientisumą

Valstybinės paminkloaugos komisijos sprendimu buvo patvirtinta „LR Dvarų paveldo išsaugojimo ir jo integravimo į visuomenės gyvenimą koncepcija“. Koncepcijoje pateikti dvarų paveldo integravimo į Lietuvos Respublikos teisinę bei valstybinę strateginio planavimo sistemą principai, suformuoti pagrindiniai dvarų paveldo kompleksų teritorinės apsaugos bei apskaitos principai. Vienas iš pagrindinių Koncepcijos tikslų yra suformuluoti strateginį ir edukacinį pagrindą Valstybinei dvarų paveldo išsaugojimo ir integravimo į visuomenės gyvenimą tarpinstitucinei programai. Vadovaujantis Koncepcija buvo parengta ir 2003 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinta „Dvarų paveldo išsaugojimo programa“, kuri de ja nebuvo įgyvendinta. Programoje buvo numatytos dvarų paveldo sisteminio mokslinio ištyrimo, nustatymo ir apskaitos, teisinio reglamentavimo sistemos (bazės) sukūrimo, saugojimo, panaudojimo ir pritaikymo verslui bei kaimo restruktūrizavimui, saugomo kultūrinio kraštovaizdžio kokybės ir įvairovės palaikymui.

Vienas esminių veiksnių, lemiančių dvarų paveldo apsaugą, yra reikiamos dvarų paveldo apsaugos teisinės bazės problema. Iki šiol nėra kertinių konceptualių ir postulatinių normų, aprėpiančių ir apibrėžiančių visą nekilnojamąjį, kilnojamąjį, dvasinį dvarų kultūros paveldą bei socialinius jo aspektus. Nebuvo ir pakol kas nelabai yra, reikiamų teisės aktų, įteisinančių nekilnojamąjį dvarų kultūros paveldą kaip funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai vieningą ir vientisą dvarų paveldo darinį – fizinę, teritorinę funkcinę struktūrą. Šereiklaukio dvaro paveldas nėra galutinai apibrėžtas ir įteisintas kaip apsaugos ir integravimo į visuomenės gyvenimą objektas.

4. Aptariamojo kultūros paveldo objekto kultūrinis laukas

Istorinis ir ekonominis Šereiklaukio dvaro gyvenimas yra plačiai išnagrinėtas dr. Martyno Purvino studijose, tačiau jose pasigendama kultūrinio dvaro gyvensenos peizažo, dvaro tradicijų, papročių, įpročių pavyzdžių. Antropologijoje, sociologijoje ir kultūrologijoje dėmesio vertas papročių ir gyvenimo praktikų rinkinys yra apeinamas arba labai fragmentiškas. Dvaro savininkai, ne paslaptis ir Šereiklaukio, buvo aukšto išsilavinimo, visuomenėje žinomi žmonės, užėmę tuo laiku svarbius visuomeninius arba valstybinius postus priklausę įvairioms draugijoms, turėję aibę pažįstamų Karaliaučiaus krašto bei Rytų Prūsijos aukštuomenėje, Karaliaučiaus universiteto akademinėje bendruomenėje, kultūrinėje Tilžės miesto aplinkoje. Nelabai ką nustebinsime pasakydami, kad Šereiklaukio dvare lankėsi Martynas Mažvydas arba Donelaitis. Ir XVII amžiaus Paryžiuje ar Berlyne gimusios literatūros ir meno sąvokos, tikėtina, Šereiklaukio dvarą pasiekė prie ponių ir ponų arbatėlės iš Meisseno porceliano puodelių.

Tuo laiku Rytų Prūsijoje pradėjo vystytis pasaulietinio instrumentinio muzikavimo tradicija, susijusi su ansamblinė-orkestrine muzika. Šios tradicijos šaknys glūdi vokiškose žemėse, kur jau XVII a. įsitvirtino labai mėgstami „Miesto muzikantų“ („Stadtmusici“) orkestrai, susidedantys iš 16–20 muzikantų. „Miesto muzikantų“ kapelos dažnai koncertuodavo XVIII a. sparčiai besikuriančių vokiečių muzikinių draugijų „Concordia“, „Collegium musicum“ renginiuose. Jų pareiga būdavo groti ir dainuoti oficialiose miesto šventėse, susirinkimuose, iškilmėse. Turtingesni žmonės įvairiomis progomis kviesdavosi juos koncertuoti į savo namus, dvarus. „Miesto muzikantų“ orkestrų tradicija XVIII a. pasiekė ir Rytų Prūsiją. Antrojoje amžiaus pusėje jau beveik kiekvienas krašto miestelis turėjo nors po vieną tokią kapelą, o didesnieji – po kelias. Orkestrų koncertinė arena buvo gatvės, aikštės, privatūs namai, dvarai, net bažnyčios.

Muzika buvo kuriama platiems visuomenės sluoksniams. „Miesto muzikantai“, atsižvelgiant į progą, grodavo labai įvairų repertuarą. Tai

šokių melodijos, liaudies dainų pynės, nesudėtingi vokiečių kompozitorių kūriniai, protestantiškos giesmės ir kt. Per šventes, ypač Šv. Kalėdas, grodami, linksmindami žmones, jie keliaudavo nuo namo prie namo, grodavo bažnyčiose pamaldų metu. Plintant „Miestų muzikantų“ tradicijai, vis labiau įsitvirtinant namų muzikavimui, XVIII a. profesionalūs kompozitoriai pradėjo kurti muziką, skirtą mėgėjams atlikti namuose, draugijose. Šie kūriniai būdavo kuriami remiantis akademinės, „rimtosios“ muzikos kalbos principais ir taisyklėmis jas supaprastinant, palengvinant technines atlikimo galimybes. Šie orkestrai tapo neatskiriama Rytų Prūsijos kultūrinio gyvenimo dalimi. Jų pagrindu vėliau (XIX a.) kūrėsi miestų simfoniniai orkestrai. Išsilavinusioji Rytų Prūsijos diduomenės dalis suformavo nuostatą, ypač įsitvirtinusią XVIII a., kad meno, muzikos pomėgis yra būtina jų luomo gyvenimo dalis. Muzikavimas dvaruose, dvarų instrumentinės ir vokalinės kapelos tapo įprastiniu reiškiniu, kaip ir nuostata mėcenuoti meno kūrybą.

Didelę įtaką dvaro gyvenimui darė švietimo sistema. Dvaras turėjo savo mokyklą. Dabar sunku pasakyti tiksliau, kiek Šereiklaukio dvaro ir jo palivarkų lietuvių kilmės jaunuolių per XIX amžių baigė Tilžės gimnaziją. Mažiau nei pusė iš jų tęsdavo mokslus Karaliaučiaus universitete. Pavyzdžiui, 1894 - 1903 m. Albertinoje studijavo 10 Tilžės gimnazijos absolventų, iš jų 7 - teologiją ir 3 - teisę. Jie buvo finansuojami iš lietuviškų stipendijų fondo. Šią gimnaziją baigė žinomi Mažosios Lietuvos kultūros veikėjai: liuteronų kunigas Jonas Pipiras, filosofijos daktaras Vilius Gaigalaitis, dailininkas Adomas Brakas, filologas profesorius Jurgis Gerulis. Tilžės gimnazijoje mokėsi, bet jos nebaigė spaudos darbuotojas „Aušros“ leidėjas Jurgis Mikšas. Gal pavyktų surasti dar vieną kitą pavardę, minėtiną šiame kontekste, bet galima konstatuoti, jog apskritai labai nedaug gavusiųjų lietuviškas stipendijas ir baigusiujų Tilžės gimnaziją pasuko lietuviškos kultūrinės tradicijos Rytų Prūsijoje puoselėjimo keliu. Lietuviškų stipendijų fondo egzistavimas šiek tiek kontrastuoja su XIX amžiaus paskutiniame ketvirtyje pradėta mokyklų germanizacijos politika, nors tai galima paaiškinti taip pat valstybiniu interesu. Tokio pobūdžio

argumentacija aptinkama kai kuriuose dokumentuose. Nepaisant pažengusios germanizacijos tarp lietuvių, vis dėlto nepakankamai jų yra administracijos ir teisėjų kėdėse, todėl akivaizdus poreikis, kad daugiau lietuvių kilmės jaunuolių pasirinktų teisės studijas. Be to, Klaipėdos, Šilutės, iš dalies Tilžės, Labguvos, Pakalnės, Ragainės, Pilkalnio apskrityse tebėra aktualu, kad dvasininkai mokėtų lietuvių kalbą, idant galėtų tinkamai atlikti ganytojišką darbą, ir tas poreikis greitai neišnyks. Todėl buvo prašoma ir toliau palikti 6 lietuviškas stipendijas Karaliaučiaus universitete. Apie vokiečių kilmės jaunuolių mokslus Tilžės gimnazijoje ir studijas Karaliaučiaus universitete duomenų reikėtų ieškoti Vokietijos archyvuose. Tikėtina, kad ten esančiuose dokumentuose galima aptikti ir buvusių Šereiklaukio šeiminių palikuonių pavardes.

Nepamirškime, kad dvaro gyvenimas buvo neatsiejamas su jo valdytojų visuomeniu gyvenimu: jubiliejais, paaukštinimais karo tarnyboje, vienokiomis ar kitokiomis šeimų šventėmis. Tam buvo skirtos atitinkamos, ir reikia manyti, prabangios dovanos: vyrams žirgai arba gerai suplanuotos medžioklės, moterims anuometiniai juvelyrų dirbiniai iš Tilžės, o plikių pleiskanams glostantiems ponams paveikslai iš Karaliaučiaus dailės akademijos, su dedikacijomis, su kilniais autorių vardais ir su tapačiais briedžiais paradinėje paveikslo pusėje. Vienaip ar kitaip, pagal dovanojimo tradiciją, ar arba mados ir estetikos supratimą, į krašto kultūrą atėjo paveikslas, kaip sustabdytos amžinybės akimirksnis dar nespėjęs tapti Liuterio giesme, dar laisvas savo krikščionybės matymo kampu, dar pilnas Europos, dar ne kanonizuotas, nors iracionalus ir šaltas. Atėjo kaip įrėmintas daiktas leidžiantis parodyti savo vertę arba kaip priemonė save iliustruoti kaip vertybę. Tikėtina, kad Šereiklaukio dvaro menėse iki pirmo pasaulinio karo gaisro tokių vertybių buvo nemažai.

Šaltiniai sako, kad Šereiklaukio dvare buvo organizuojamos prabangios slankų medžioklės. Tuo metu tai buvo ne tik pramoga, bet ir aukštuomenės kultūros dalis. Mažoji Lietuva garsėjo savo gausiais medžiojamųjų žvėrių ištekliais. Vokiečių ordino ir pasaulietinės Prūsijos valdžiai medžioklė buvo svarbi ūkinės ir politinės veiklos dalis. Valdovo medžioklės

privilegija, panaikinusi krašto gyventojų medžioklės laisvę, gyvavo apie 300 metų ir buvo sunki našta valstiečiams. Krašto valdovai ir aukštieji pareigūnai medžioklei skyrė daug laiko ir siekė rekordinių sumedžiotų žvėrių skaičių ir trofėjų dydžių. Medžioklę Mažosios Lietuvos miškuose pirmą kartą detaliai reglamentavo 1775 m. įstatymas. Briedžiai ir elniai nuo seno buvo ypač medžiotųjų pageidaujami žvėrys, ne kartą atsidūrę ties išnaikinimo riba. Jiems apsaugoti ir medžioklei reguliuoti Mažojoje Lietuvoje buvo steigiami Vokietijos valdovų ir vadovų pamėgti medžioklės draustiniai. Apie Šereiklaukio dvaro savininkų ir svečių aistrą medžioklei liudija dvaro apylinkės rasti kokliai su medžioklinių šunų bareljefais. Tikėtina, kad dvare buvusi medžioklės trofėjų kolekcija buvo išgrobstyta arba sunaikinta.

II pasaulinis karas visiškai sunaikino dvaro pastatą. Iki šių dienų išliko tik spirito varyklos pastatas, svirnas, žlaugtų bokštai, keli tarnų gyvenamieji namai, parko liekanos. 2008 m. buvo tvarkomas dvaro parkas, išvalyti tvenkiniai, atidengti ir konservuoti ūkinių pastatų pamatai. Dvaro teritorijoje, išlikusios spirito varyklos pastate, 2010 m. rugpjūčio pradžioje įkurtas visuomeninis muziejus. Jame eksponuojamos paskutinių Šereiklaukio dvaro savininkų palikuonio Konrado Stegės asmeninio archyvo nuotraukos ir muziejaus steigimo iniciatorės Kristinos Blankaitės surinkti eksponatai.

Yra ir naujų pokyčių. Vyksta kelio Vilkyškiai- Šereiklaukis remonto ir asfaltavimo darbai. 2021 m. Rambyno regioninio parko direkcija įgyvendindama 2014-2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Pietų Baltijos bendradarbiavimo per sieną projekto **„Dvarų paveldo vertės didinimas per turizmo plėtros priemones Pietų Baltijos regiono kaimo vietovėse“ Nr. STHB02.01.00-DE-0140/17** Šereiklaukio dvarvietėje buvo pašalinti menkaverčiai medžiai ir krūmai senųjų dvaro želdinių aplinkoje, tvarkoma dvarininkų koplyčios vieta Koplyčkalnyje, rengiama eksponavimui per pirmąjį pasaulinį karą nugriautų dvaro rūmų vieta, prie rūmų augusiai senajai Šereiklaukio dvaro liepai atlikta profesionali arboristikos priežiūra, pašalinti bešeimininkiai,

mekiaverčiai pastatai, naujomis nuorodomis, ženklais bus papildyta informacinė Šereiklaukio dvaro ir Rambyno regioninio parko sistema. Turizmo plėtrai palanki infrastruktūra gerėja, tačiau dvaro kultūrinis laukas vis dar nėra patrauklus, nėra kultūros ar meno renginių, kurie būtų populiarūs, pritrauktų lankytojus. Teigiamų pavyzdžių Lietuvoje yra.

5.Privačios iniciatyvos ir savivaldybių pastangos dvarų atkūrimo ir įveiklinimo pavyzdžiuose

Puikus to pavyzdys – Radviliškio rajone esantis Burbiškio dvaras. 1981 m. Burbiškio dvaro parkas sulaukė paveldosaugininko Egidijaus Prascevičiaus dėmesio ir buvo pradėtos organizuoti talkos dvaro parko sutvarkymui. Nuo šios prasidėjusios iniciatyvos kasmet vyko dvaro puoselėjimo darbai ir šiuo metu Burbiškio dvaras yra vienas geriausių dvaro sodybos pritaikymo pavyzdžių Lietuvoje. Kiekvieną pavasarį čia vykstanti tulpių žydėjimo šventė sutraukia minias lankytojų iš šalies ir užsienio.

Dvaro parkas užima 28 ha plotą, jo centrinėje dalyje yra 3 ha tvenkinys su 15 salų, 11 tiltų ir tiltelių. Aštuonios kanalais ir eglėmis apjuostos apžvalgos kalvelės, pagrindinė alėja su keturiomis karpotųjų beržų eilėmis, daug eglių. Parke auga 23 rūšių ir formų atvežtiniai augalai. Mergelės Marijos, Adomo Mickevičiaus ir Vytauto Didžiojo parko skulptūras 1911 m. sukūrė Kazys Ulianskas, kurios buvo restauruotos. Atstatyti tiltukai, atkurti senieji parko keliai ir takai, sutvarkyti želdynai, atkurtas dvaro architektūrinis ansamblis. Dvare yra rengiami muzikos vakarai, kultūros renginiai, iškilmingi savivaldybės renginiai, seminarai, šventės šeimoms ir kolektyvams. Atnaujintame dvaro fligelyje įkurti svečių namai.

Šakių rajone 1981-aisiais į Lukšius atsikėlė skulptorius Vidas Cikana pradėjo rūpintis kolūkiui priklausiusiais dvaro pastatais. 1993 m. kovo 1 d. visi Zyplių dvaro pastatai buvo perduoti iš tuometinės Lukšių žemės ūkio bendrovės Lukšių seniūnijos žinion. Lukšių miestelio viršaičio, Vido Cikanos rūpesčiu dvaras pamažu pradėjo atgimti. Nuo 2002 m. pradėti dvaro bei parko atstatymo darbai. 2003 m. kovo 26 d. Zyplių dvaro arklidėse surengta Šakių rajono tautodailininkų paroda.

2009 m. buvo paruoštas investicijų projektas, o 2010 m. jau pasirašyta projekto „Zyplių dvaro sodybos pritaikymas kultūriniam turizmui“ finansavimo ir administravimo sutartis. Šio projekto metu restauruoti Zyplių dvaro rūmai, iš išorės sutvarkytos abi oficinios, buvęs virtuvės pastatas, pakeistas arklidžių stogas. 2012 m. lankytojams duris iškilmingai atvėrė restauruotas rūmų pastatas.

Parodų erdvės įrengtos rūmuose, buvusiose dvaro arklidėse, kairiojoje oficinoje ir svirno galerijoje. Čia nuolat eksponuojama daug meno dirbinių: paveikslų, rankdarbių, medžio, akmens skulptūrų, keramikos, kalvystės, stiklo dirbinių. Taip pat organizuojamos laikinos tautodailininkų ir profesionalų autorinės parodos. Viename iš dvaro ūkio pastatų įkurta kalvė, kitame – keramikos dirbtuvės. Dvaro erdvėse organizuojami įvairūs festivaliai, kino peržiūros poezijos vakarai

Bistrampolio dvarą Bistramai valdė iki 1940 metų. Vėliau dvaras buvo nacionalizuotas, apleistas ėmė nykti. Iki šių dienų išlikę dvaro rūmai pastatyti 1850 metais. Rūmai yra klasicistinio stiliaus, stačiakampio plano, dviaukščiai. Pagrindinį fasadą puošia portikas su keturiomis kolonomis, užkeltas į antrąjį aukštą virš trijų arkų prieangio. Pirmajame rūmų aukšte buvo svečių kambariai, o visą dešiniąją pusę užėmė didelė salė. Antrasis aukštas buvo skirtas reprezentacijai. Jame buvo didesni ir mažesni salonai, valgomasis, darbo kabinetas, biblioteka. Dvarininkai buvo sukaukę 2000 knygų, turtingą giminės archyvą ir meno kūrinių kolekciją. Taip pat išliko 10 kitų dvaro sodybos ansamblio pastatų, kurių seniausi datuojami 1820 metais. Aplinkui – didelis nuo XIX a. pradžios užsodintas parkas, 3 tvenkiniai, kapinės.

Turtingiausiu Lietuvos klebonu tituluojamam dvaro savininkui Rimantui Gudeliui priklauso 9 hektarai žemės, žirgynas, dvaro pastatas, sodininko namelis, koncertų salė, restoranas, meno dirbiniai. Klebonas labai vertina bažnytinį meną, ypač tą, kuriame atvaizduota vienuolių buitis. Seni ir vertingi klebono Rimanto dvare ne tik paveikslai. Visi kampai Bistrampolyje apstatyti antikvariniais baldais. Kai dvaras dirba pilnu pajėgumu, kai čia kryžtauja vestuvinininkai, Rimantas gyvena sodininko

namely. Dvare, kaip ir pridera, yra ne vienas pastatas, o visas jų ansamblis, kuriame dirba 34 darbuotojai.

Bistrampolio dvaras – didžiausias prikeltas paveldo objektas Panevėžio apskrityje. 2010 m. pradėtas paskutinis ES struktūrinių fondų paramos lėšomis finansuojamas projektas – Bistrampolio dvaro kompleksui priklausančio vežiminės pastato restauravimas ir pritaikymas viešbučio reikmėms. Įgyvendinus šį rekonstrukcijos darbų etapą, vežiminės pastate 2011 m. viduryje įsikūrė dviejų žvaigždučių klasės viešbutis.

Rokiškio krašte, istorinėse sėlių žemėse, įspūdingo landšafto vietoje su dviem – Ilgio ir Apvalaso – ežerais, ant kalvos viršūnės, 1515 m. baronas Berntas fon Kersenbrokas įkūrė Ilzenbergo dvarą. Ant kalno įkurdintam dvarui prigijo vokiškas pavadinimas Ilzenberg, reiškiantis Ilzės kalną. 1863 m. dvarą nusipirko vokiečių kilmės inžinierius N. N. Fuchsas. Jis perstatė Ilzenbergo dvaro rūmus, kurie išliko iš esmės nepakitę iki mūsų dienų. 1896 m. dvaro savininku tapo LDK bajoras Eugenijus Dimša kartu su žmona Livija Majoresku – garsaus Rumunijos veikėjo, buvusio šios šalies ministro pirmininko Tito Livijaus Majoresku dukra.

Prabėgus 500 metų, dvaras sugrįžo prie savo istorinių šaknų. Tai vienintelis dvaras Baltijos šalyse bei vienas iš nedaugelio Europoje atgimęs ir ūkininkaujantis natūralios žemdirbystės principais. Dvare gaminami įvairūs maisto produktai. Dvaro parkas-muziejus ribojasi su ūkinės paskirties žemės sklypais, – jie nuo pavasario iki vėlyvo rudens džiugina ryškia žaluma ir kviečia pasisveikinti su netoliese gyvenančiomis avimis, vištomis, karvėmis.

Atstatyti visi istoriniai-muziejiniai akmens mūro statiniai. Ilzenbergo dvaro rūmai pasitinka prabangiai įrengtu eksterjeru ir interjeru. Išpuoselėtas 14 ha angliško tipo parkas, Meilės sala, 500 metų žaliuojantis, net 6,3 metrų apimties, Lietuvos valstybės saugomas galiūnas, Ilzenbergo dvaro ažuolas.

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad tik kūrybiškos iniciatyvos, palaikomos arba skatinamos savivaldos politikų, prikelia dvarus naujam gyvenimui. Kada tokios iniciatyvos atsiras Pagėgių savivaldybėje sunku pasakyti. Vilkyškių dvarui pasisekė. Suremontuoti dvaro rūmai, netrukus

rekonstruotose dvaro arklidėse įsikurs Istorijos inkubatorius. O kas bus su atokiau esančiais Šereiklaukio, Palumpių, Šilgalių dvarais?

6. Ar atvykstamojo turizmo skaičiai pasiekia Šeiklaukio dvarą

Iš užsienio atvykstančių turistų skaičiaus augimas 2019 m. I pusmetį buvo didžiausias per pastaruosius 5 metus. Po šalį keliavę užsienio gyventojai sausio, vasario ir kovo mėnesiais dažniau rinkosi ir nakvyne apgyvendinimo įstaigose – jose praleido 1,784 tūkst. nakvynių, t.y. net 7,84 proc. daugiau nei 2018 m. I pusmetį. Viso po Lietuvą, minėtą laikotarpį bent su viena nakvyne, keliavo 1,750 tūkst. turistų, arba 11,30 proc. daugiau nei tuo pačiu laikotarpiu 2018 m.

Vokietija išlieka lydere tarp šalių, kurių gyventojai svečiuojasi Lietuvoje. Kaip ir pernai, taip ir šiemet, Vokietija išlieka pirmoje vietoje pagal turistų skaičių Lietuvoje. Per pirmą pusmetį Lietuvoje apsilankė 93,6 tūkst. Vokietijos gyventojų. Vis daugiau laiko Lietuvoje praleidžia lenkai ir latviai – auga jų viešnagės trukmė. Šalių iš kurių į Lietuvą atvyksta daugiausia turistų dešimtuose įsitvirtino Prancūzija. 21,4 tūkst. Prancūzijos gyventojų Lietuvoje praleido daugiau negu 40 tūkst. nakvynių. Nesustoja augimas iš Ukrainos, Jungtinės Karalystės ir Suomijos. Dviženkliai augimu jau trečius metus iš eilės išsiskiria Jungtinė Karalystė bei pirmą dešimtuką vainikuojanti Suomija. Su bent viena nakvyne per šešis pirmuosius metų mėnesius pas mus viešėjo 36,3 tūkst. Jungtinės Karalystės gyventojų bei 20,9 tūkst. suomių. Lietuva ir toliau traukia turistus iš tolimųjų rinkų. Lietuvoje apsilankė 9 tūkst. kinų. Turistų iš Izrealio, itin mėgstamųjų Lietuvos kurortus, skaičius taip pat augo, jų pirmą pusmetį Lietuvoje viešėjo 9,4 tūkst. Nemažėja turistų iš Japonijos ir JAV, jų pirmą pusmetį apsilankė po 12,4 tūkst. ir 20,9 tūkst. Vietinio turizmo augimas stabiliai kyla - pirmą pusmetį po šalį su bent viena nakvyne keliavo 919 tūkst. gyventojų. Vietiniai turistai sudaro daugiau negu pusę visos šalies turizmo rinkos – 55,2 proc. Tokius įspūdingus skaičius 2019 m. žiniasklaidai pateikė Nacionalinės turizmo skatinimo agentūros “Keliauk Lietuvoje” direktorius Dalius Morkvėnas.

Pagėgių krašto turizmo informacijos centro pateiktas turistų skaičius gerokai kuklesnis. 2019 metais kraštą aplankė 7179 asmenys. 2018 metais

šis skaičius buvo. 9714. Manoma, kad turistų skaičiaus mažėjimas, susijęs su Vilkyškių vargonų muzikos festivaliu, kuris negavo finansavimo iš Kultūros tarybos. J. Bobrovskio ekspozicija sulaukia vis didesnio susidomėjimo ir lankytojų skaičius auga, tačiau nėra labai ženklus - 2019 m. užfiksuotas lankytojų skaičius 423 asmenys, daugiausiai iš Vokietijos. Šie skaičiai nėra tikslūs. Neaišku, ar Pagėgių krašto turizmo centras fiksavo Rambyno regioninio parko lankytojų centrą ir Martyno Jankaus muziejų aplankiusių turistų skaičių. Be to, vargu, ar fiksuojamas gamtos paminko eglės Raganų šluota vadinamos, Vilkyškių ir Šereiklaukio piliakalnių ir dvaro, Mažosios Lietuvos paveikslų sodo, ypač suaktyvėjęs Rambyno kalno lankytojų skaičius. Konkretesniai Pagėgių kraštą lankančių turistų skaičiui suvokti praverstų „Senojo Rambyno“ ir „Mociškių palivarko“, apie čia viešėjusius keliautojus, pateikti duomenys.

Covid-19“ poveikis turizmo sektoriui yra dramatiškas, nes iki pandemijos apie 12 proc. Europos Sąjungos dirbančiųjų asmenų vienaip ar kitaip buvo susiję su turizmu. Pasaulio turizmo ir svetingumo pramonė dėl pasaulį sukausčiusios pandemijos, kurios trukmės ir apimtys niekas negali prognozuoti, patiria didelių ekonominių nuostolių. Daugeliui Lietuvos atvykstamojo turizmo kelionių organizatoriams teko maksimaliai susimąžinti savo veiklos apimtį, kadangi neliko jų aptarnaujamos rinkos. Tuo tarpu apgyvendinimo įstaigos reagavo įvairiai: kažkas užsidarė, kažkas persiorientavo, kažkas pradėjo siūlyti naujus produktus. Žmonės ir toliau keliaus, bet keliaus atsargiau, norės mažiau kontakto, aukštesnių higieninių standartų. Tad tiems, kas gali, dabar yra gera proga prisitaikyti prie naujosios realybės, kuri jau nebebus tokia, kokia buvo iki 2020 metų. Ir turistų segmentų bus mažiau, ir patys keliavimo įpročiai kils. Pandemija iš esmės pakoregavo galimus Lietuvos turizmo sektoriaus planus, todėl bet kokie strateginiai tikslai gali būti pasiekti tik lanksčiai ir greitai reaguojant į besikeičiančią situaciją pasaulyje. Įgyvendinant turizmo srities strateginius tikslus, bus būtina išskirti prioritetus. Pagal dabartinę situaciją prioritetinės turizmo sritys – tai ekologijos, sveikatinimo, pažintis ir piligriminis turizmas.

7. Šereiklaukio dvaro ateities vizija

Kol Šereiklaukio dvaro sodyba ir dvaro valda nebus įteisinta kaip vientisas istorinis, kompozicinis ir funkcinis kultūros paveldo objektas, ūkio bei sociokultūrinė struktūra, kraštotvarkos ir valstybės subalansuotos raidos elementas, kalbėti apie ateities viziją sudėtinga. Tiesiog į juridiškai painų, fragmentišką objektą niekas nenorės investuoti.

Pagėgių savivaldybės strateginio plėtros plano iki 2031 metų priemonių plane yra punktas „Pritaikyti gamtos ir kultūros paveldo objektus turizmui“, kuriame savivaldybė įsipareigoja sutvarkyti Pagėgių savivaldybės kultūros paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmui, švietimui, kultūrai, kitoms viešosioms paslaugoms bei ekonominei veiklai vystyti bei atlikti kultūros paveldo objektų konservavimo darbus. Atrodo pasakyta daug, o konkretaus nieko. Gal Pagėgių savivaldybės strateginio plėtros plano iki 2031 metų priemonių plane yra koks nors papildomas dokumentas, kuriame išsamiau detalizuojami tvarkytini objektai, numatomi jų tvarkymui finansavimo šaltiniai, paskaičiuotos kiekvienam konkrečiam objektui reikalingos lėšos.

Vien Šereiklaukio dvaro kadastro sutvarkymui ir projektų parengimui prireiks ne vieno šimto tūkstančių. Jeigu atsiras dvaro operatorius arba valdytojas pvz. Viešoji įstaiga „Šereiklaukio dvaras“ bus galima planuoti tolimesnius dvaro tvarkymo darbus, ieškoti finansavimo šaltinių, tarptautinių fondų paramos, iš dabartinių gyventojų išpirkti pastatus, pradėti jų rekonstrukcijos ar restauravimo darbus. Šiuo metu, kai to nėra, galime tik paplanuoti kaip būtų galima įveiklinti esamus dvaro pastatus ir buvusio parko erdves. Parko ir vandens telkinių, kol neatsiras tikras šeimininkas, tinkamai tikrai niekas neprižiūrės, Epizodiniai Rambyno regioninio parko direkcijos ar Vilkyškių seniūnijos pašienavimai situacijos neišgelbės. Matome kaip pablogėjo kraštovaizdis po 2008 m. atliktų parko ir vandens telkinių tvarkybos darbų. Panašu, jog viskas grįžo į vos ne sovietmečiu buvusią padėtį. Problemų gal tik nekelia didysis tvenkinys prie kelio į Vilkyškius.

Šereitlaukio dvaro ateities vizija pakol kas gana miglota. Tačiau bendradarbiaujant su Mažosios Lietuvos muziejumi Klaipėdoje ir Rytų Prūsijos muziejumi Liuneburge (Vokietijoje) galima kristalizuoti idėją, jog restauruotame Šereiklaukio dvaro svirne galėtų atsirasti Heinricho Teodoro fon Šiono muziejus. Tai jo protėvių žemė, jo gimtinė. Suremontuotose buvusiuose tarnų namuose galėtų įsikurti kuklūs ne prabangūs viešbutėliai, atspindintys ano meto tarnų buitį ir interjerą. Turistams būtų malonumas pajusti 19 šimtmečio kvapą. Dvaro spiritinė galėtų tapti virtulių Rytų Prūsijos ir Mažosios Lietuvos pramonės ir amatų muziejumi. Argi turistams būtų neįdomu pamatyti kai čia buvo varomas spiritas, gaminami sūriai, kaustomi arkliai. Žlaugtų bokštuose galima įrengti įvairių atrakcionų šulinius. Be didelių kapitalinių įdėjimų Rambyno regioninio parko direkcija sutvarkytame rūsyje galėtų įrengti gamtos įdomybių kambarį.

8. Siūlomos priemonės Šereiklaukio dvaro įveiklinimui:

1

Pradžiai minimaliai sutvarkius dvaro parką vasaromis būtų galima organizuoti Klaipėdos krašto skautų stovyklas palapinėse. Nors nuo tradicijos ir netoli, bet jiems būtų ką veikti. Žygiai iš Šereiklaukio iki Rambyno kalno, greta esančių piliakalnių lankymas, gal net pasiplaukiojimas baidarėmis iš Mociškių iki Šereiklaukio, gal ir laužas Jūros pakrantės prieplaukoje. Nebūtinai tokios stovyklos turi būti skirtos tik skautams. Tinkamai apie tai ištransliavus socialiniuose tinkluose atsirastų ekstremalaus poilsio mėgėjų ir neorganizuoto jaunimo tarpe. Viena iš papildomų atrakcijų galėtų būti viena nakvynė medžiuose. Kaip tai padaryti organizatorių arba dalyvių reikalas.

2.

Žinome, kad skalvių gentis buvo gana stipri ir karinga. Pasinaudojant šiomis prielaidomis Šereiklaukio dvare būtų galima organizuoti istorinių karinių klubų festivalį „Skalvių turnyras“. Nėra abejonių, kad toks

renginys sulauktų turistų ir vietinių žiūrovų dėmesio, svarbu jį tinkamai iškomunikuoti. Beje, atrodo kad panašaus renginio Lietuvoje lyg nėra. Istorinių karinių klubų kariūnai galėtų inscenizuoti parodomuosius mūšius, pasidalinti su žiūrovais skirtingų epochų kariuomenės gyvenimo fragmentais, statuto subtilybėmis. Šereiklaukio dvaras turi ieškoti savo veido. Renginiai turi tapti tradicija. Tiesiog reikia kurstyti ugnelę dvaro gyvybės palaikymui. Turistai turi žinoti ko jie turi atvykti į Šereiklaukio dvarą ir ko jie niekur kitur nepamatys, nepajaus.

3.

Vasaros, metų didžiajame dvaro tvenkinyje galėtų būti eksponuojamas įvairių šalių menininkų instaliacijos ant vandens, jų apšvietimui panaudojant saulės baterijas, modernias apšvietimo ir garso priemones, kitas šiuolaikines technologijas, atitinkamai instaliacijas inkaruojant skirtingose tvenkinio vietose. Gal tose instaliacijose mobiliuotu telefonu galima ką nors pajudinti, pasukti, kitaip pašviesti. Techninių sprendimų įvairovė leidžia fantazijai laisvę, turistams suteikia teisę pajusti netikėto regiono ir atrakcijos skonį.

4.

Atitinkamai pasirūpinus sirgalių ir žiūrovų patogumu, bei dalyvių saugumu tame pačiame tvenkinyje galima organizuoti plaukimo varžybas netradicinėmis plaukiojimo priemonėmis „Šereiklaukio dvaro taurei“ laimėti. Gali būti ir startinis mokestis, ir prizai, ir taisyklėse numatyta, kad plaukimo priemonė turi tilpti į automobilį. Tiesiog reikia kviešti žmones pabūti gamtoje konkrečioje vietovėje, prie jos priprasti, ją pamilti, o gal ir jai padėti.

5.

Medžiotojų dešrelių šventė Šereiklaukio dvare. Renginio metu galėtų vykti Respublikinė skalikų paroda, imituojanti senovės dvarų rengiamas medžiokles, gaustų medžioklės ragai, vyrus į medžioklę išlydėję medžiotojų žmonos ir dvaro ponios surengtų varžytuves, kuri išradingiau

pateiks medžiotojų dešreles. Renginį galėtų remti medžiotojų dešrelių gamintojai. Dar kitais metais renginį galima pakartoti rengiant dvaro šunų -kurtų parodą .

6

Žlaugtų bokštai jau dabar gali būti panaudojami Sportinio laipiojimo treniruotėms ir varžyboms. Lieka tik išspręsti sportininkų apgyvendinimo ir maitinimo klausimus.

7.

Suradus lėšų at dvaro spiritinės sienų būtų galima eksponuoti specialiai Šereiklaukio dvarui sukurtus dailininko Mariaus Jonučioi ansambliužus „Šereiklaukio dvaro gyvenimas ir darbai“

8.

Renginių ciklas „Tarp praeities ir ateities“ turėtų atspindėti Šereiklaukio dvarą kaip buvusios ir busimos kultūrinės erdvės objektą. Planuojamuose renginiuose turėtų dalyvauti Klaipėdos koncertų salės Brass kvintetas ir kiti Klaipėdos krašto profesionalūs kolektyvai.

“ Miesto muzikantų“ orkestrų tradicija XVIII a. pasiekė ir Rytų Prūsiją . Tikėtina, kad tokie orkestrai iš Ragainės ar Tilžės koncertavo Šereiklaukio dvare.

Remiantis šiuo argumentu buvo kreiptasi į Klaipėdos koncertų salės Brass kvintetą, kuris sutiko 2021-06-22 koncertuoti Šereiklaukio dvare. Reginio vedėjai: prodiuserė Edita Mildažytė ir televizijos laidos „Daiktų istorijos“ vedėjas Saulius Pilinkus. Reginio sąmata 1500 eurų.

Klaipėdos koncertų salės Brass kvintetui patiko sugeneruota idėja ir buvo nutarta toliau bendradarbiauti pateikiant dvaro lankytojams skirtingas muzikines programas jas suderinus su kitais kolektyvais. 2022 m. Šereiklaukio dvare turėtų skambėti Brass kvinteto atliekamos populiarios šiuolaikinės muzikos aranžuotės ir pasirodyti kolektyvas „ Grand ugnies šou“. Reginio sąmata 2000 eurų.

2023 m. Šereiklaukio dvare H. T. Šiono 250 gimimo metinėms skirtame koncerte turėtų skambėti klasikinė Vakarų Europos muzika ir pasirodyti mimo A. Mažono pantomimos teatras „A“. Renginio sąmata 2000-2500 eurų.

9.

Ižvalgos

Šeiklaukio dvaro fragmentų išsaugojimui, esminis nuosavybės klausimas, kaip vientisai teritorijai bei nekilnojamo turto paveldo objekto struktūrai. Iš nuosavybės klausimų išplaukia ir kitos dvaro regeneracijos prielaidos. Norint Šereiklaukio dvarą naudoti aktyviai, integruoti į šiandienos ekonomiką, dvarui reikalingas savininkas, ko gero, privatus. Čia svarbiausias yra esminis apsisprendimas dėl laisvių ir apribojimų santykio. Kuo daugiau yra prievolių ir apribojimų savininkui, tuo mažesnė tikimybė, kad jis išviso atsiras bei į dvarą investuos bent tiek, kad palaikytų esamą jo būklę. Gal iš tiesų labiausiai tinkantys pritaikymo būdas yra dvaro pritaikymas muziejams, , kaimo turizmui, minimaliai ūkinei veiklai. Tačiau jokių būdu negalima užkirsti kelio kitiems dvaro pritaikymo variantams. Rinkos ekonomikos sąlygomis kultūros paveldas, o tuo labiau urbanistinis paveldas yra svarbus ekonomikos veiksnys. Tai ne tik materialiosios kultūros raidos palikimas, bet ir dabarties bei ateities ekonominis išteklius ir turtas. Šeiklaukio dvaro paveldas kaip turtas turi kultūrinę, istorinę, meninę, ekologinę, o tuo pačiu ir ekonominę vertę bei kitų rinkos objektų bruožų. Jo tvarkymas ir naudojimas turi būti ne tik kultūriškai angažuotas, teisiškai reglamentuotas, socialiai orientuotas, bet ir ekonomiškai motyvuotas.

Dabartiniu momentu ieškant novatoriškų Šereiklaukio dvaro panaudojimo galimybių turime remtis į čia susiformavusi istorinį ir kultūrinį sluoksnį. Turi rasti tikslas vietos gyventojus ,meno, sporto, pramogų, verslo, gal net politikos bendruomenes įtraukti į Šereiklaukio dvaro atgaivinimo projektų vystymo procesus. Gyventojų ir bendruomenių įsitraukimas

padeda tikslingiau identifikuoti poreikius, giliau suvokti kontekstą, padeda surinkti vertingas išvagas, mažina galimų konfliktų riziką.

10

Šaltiniai

2002 09 13 LR Valstybinės paminklų komisijos sprendimas Nr. 87. Dėl Lietuvos Respublikos dvarų paveldo išsaugojimo ir jo integravimo į visuomenės gyvenimą koncepcijos,

<https://www.etar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.752A1CB6A22F>

Čepaitienė R., Laikas ir akmenys. Kultūros paveldo sampratos moderniojoje Lietuvoje, Vilnius, 2005

Prascevičiūtė L., Varnaitė D., Sugrįžtantys dvarai,

http://www.kpd.lt/uploads/Tai%20%C4%AFdomu/Sugr%C4%AF%C5%B4tantys%20dvarai/Sugriztantys_dvarai_Uzulenis_Diana_Varnaite_red.pdf

.

R. Kaminskas. Praeities paminklai ir šiandiena, Vilnius, 1983.

Lietuvos dvarai – praeitis, dabartis ir ateitis, konferencijos medžiaga, Vilnius, 2001.

Daiva Kšaniienė Muzika Mažojoje Lietuvoje. Klaipėdos universiteto leidykla 2003m.